Project: Kijk op de wijk 2100

Beeldende kunst

Utopie, Groep 5-6

1. Informatie voor de leerkracht

Welkom!
Je gaat in de klas werken met het lesmateriaal van Cultuuronderwijs op zijn Haags (COH). Voor je aan de slag gaat leggen we je uit hoe je dit project tot een succes kunt maken.

Samen ontdekken
Onze cultuurlessen zijn gebaseerd op de didactiek van procesmatig werken, de leerlingen doorlopen hierbij een creatief proces. Zij worden zich bewuster van zichzelf, hun omgeving en ontdekken op een speelse manier hun creatieve vermogen. Met als kern dat je als leerkracht samen met de leerlingen beleeft, beschouwt, verbeeldt, bedenkt en maakt.

Houdingsdoelen
Bij de introductie, oriëntatie en opdrachten worden kennisdoelen en vaardigheidsdoelen benoemd. Onderstaande houdingsdoelen gelden in het algemeen:

- De leerling toont zich nieuwsgierig en proactief.
- De leerling kan positief-kritisch reflecteren op eigen werk en op dat van anderen.

Tips en aanbevelingen

- We raden je aan meer te lezen over de opzet van COH en het DNA van COH.
- Bekijk vooral ook de instructiefilmpjes over creatief proces en filosofisch gesprek.
- Overleg en deel je plannen met de ICC'er of je cultuurcoach.
- Wij adviseren je het hele project van tevoren door te lezen om je goed voor te bereiden en de mogelijkheden te ontdekken die het project biedt.
- Je kunt het lesmateriaal ook downloaden en printen. Gebruik het digibord voor het beeldmateriaal.
- Als richtlijn adviseren wij voor het doorlopen van het creatief proces in het hele project, zes tot acht lesmomenten in te plannen. Alle projecten hebben een introductie, oriëntatie en drie opdrachten. Je kunt ervoor kiezen het lesmateriaal naar eigen wens aan te passen.
- Iedere opdracht heeft dezelfde opbouw: onderzoeken, uitvoeren en presenteren. De reflectievragen kunnen tijdens en na iedere fase van het creatief proces met de individuele leerling of de hele groep besproken worden.
- Nodig eens een kunstenaar in de klas uit. Die kan levendig en beeldend over zijn/haar/diens vak vertellen, aansluitend bij dit project. Het gerelateerde aanbod bij dit project vind je op onze site.
- Een bezoek aan een voorstelling, tentoonstelling of vaste collectie in een Haagse culturele instelling is ook van grote meerwaarde. Zie VONK voor het actuele aanbod.
- Bedenk ook van tevoren bij welke onderdelen je ouders en/of verzorgers kunt of wilt inschakelen. Het project gaat meer leven als er ook buiten de klas aandacht voor is.
- Maak foto's of filmpjes van de diverse presentatiemomenten en deel deze via de schoolwebsite, klassenapp of andere kanalen.

Projectspecifieke informatie

Over dit project
Hoe worden utopische ideeën over steden verbeeld in beeldende kunst? Hoe zal de stad van de toekomst eruitzien? Bestaan er in de toekomst überhaupt nog steden? En hoe zal Den Haag er in het jaar 2100 uitzien? In dit project gaan de leerlingen op zoek naar hun utopische ideeën hierover. Ze gaan aan de slag met een concrete probleemstelling: ontwerp een duurzaam Den Haag voor het jaar 2100. Ze bekijken hiervoor diverse utopische kunstwerken, maken een plattegrond en ontwerpen het futuristische Den Haag vanuit een thema, zoals wonen of verkeer. De leerlingen werken hun gekozen thema uit in een maquette. In de slotopdracht maken ze een affiche voor de eindpresentatie.

Doelen

Er worden twee hoofddoelen geformuleerd die specifiek zijn voor het hele project. Dit zijn doelen op het gebied van kennis en vaardigheden. Aan het eind van het project worden deze doelen geëvalueerd met behulp van de succescriteria op het gebied van zelfregulering: de leerling kijkt terug en blikt vooruit.

Reflecteren
De reflectievragen bij de verschillende fases van het creatief proces kunnen tijdens en na iedere fase met de individuele leerling of de hele groep besproken worden. Zie ook de hand-out: Rollen van de leerkracht.

Taalonderwijs
Wil je woorden uit dit project koppelen aan taalonderwijs? Raadpleeg dan de begrippenlijst.

Benodigdheden
Maak gedurende het hele project gebruik van de volgende ruimtes en materialen:

- klaslokaal of speellokaal
- muziekinstallatie en/of digibord
- digitaal foto- en filmtoestel
- (kleuren)printer
- computer
- standaard materialenlijst
- verschillende papiersoorten

2. Introductie

Hoofddoel kennis	De leerling legt uit hoe en waarom je een collage, maquette en affiche maakt.
Hoofddoel vaardigheid	De leerling geeft vorm aan haar/zijn/diens eigen duurzame wijk in 2100 door de huidige situatie in de wijk in kaart te brengen en deze om te vormen naar een eigen ontwerp.

Benodigdheden

- schrijfgerei
- kladpapier
- briefjes/post-its
- grijze tekenpotloden
- gekleurde potloden

Aan de slag in de klas

Het project kan op verschillende manieren worden geïntroduceerd:

- Steden van de toekomst

Bekijk samen de volgende voorbeelden:

- Cancún (Mexico) - forest city– architect Stefano Boeri Architetti.
- The Line in Saoedi Arabië
- Drijvende stad van Vincent Callebaut Architectures
- City in the sky (2012)

Geef de leerlingen de opdracht om na te denken wat voor stad ze het meeste aanspreekt. In wat voor stad zouden zij willen wonen en waarom? Wat is eigenlijk een utopische stad (licht dit waar nodig toe). De leerlingen denken individueel na over hun antwoord en schrijven dat op. Ze delen in tweetallen hun antwoord. Daarna worden de antwoorden klassikaal uitgewisseld.

- Stad van de toekomst

Waar denken de leerlingen allemaal aan bij de stad van de toekomst? Hoe ziet die stad eruit? Wie wonen er bijvoorbeeld? Hoe vervoeren mensen zich? Bestaan er nog winkels? Wat voor gebouwen staan er? Wonen families samen of leven alle mensen alleen? Waar kun je spelen? Zijn er parken?

De leerlingen schrijven of tekenen hun ideeën op briefjes/post-its. Hang ter inspiratie de briefjes ergens op, bijvoorbeeld op een prikbord. Zorg voor extra papier en pennen/potloden, zodat de leerlingen als ze willen hun ideeën nog kunnen aanvullen. Deel vervolgens alle ideeën samen met de leerlingen op in de volgende categorieën: vrije tijd, wonen, werken en vervoer.

Let op: bewaar al het gemaakte materiaal voor de eindpresentatie.

3. Oriëntatie

Benodigdheden

- A3-formaat tekenpapier (2 per leerling)
- zachte kleurpotloden
- zachte grijze tekenpotloden
- gekleurde stiften
- zwarte fineliners
- hobbylijm
- gummen
- optioneel: overtrekpapier

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste oriëntatie-onderdelen: het filosofisch gesprek en het uitvoeren van de eerste opdracht.

Het filosofisch gesprek

In de oriëntatiefase van de les voer je naar aanleiding van de introductie een filosofisch gesprek. Dit is belangrijk voor het creatieve proces. Je kunt het filosofisch gesprek natuurlijk ook tijdens de andere lesonderdelen inzetten. Stel hierbij (een aantal van) onderstaande vragen:

- Hoe zou jij willen dat de stad er in de toekomst uitziet?
- Hoe werken, wonen en leven de mensen in 2100?
- Zijn er nog scholen en hoe denk je dat die scholen dan zullen zijn?
- In hoeverre lijkt de stad van de toekomst op de stad zoals hij nu is?
- Bestaat de stad Den Haag nog in de toekomst?
- Hoe zijn de steden en natuur verdeeld over de wereld, wat is de verhouding?

Oriëntatieopdrachten

- Kunstenaars en steden van de toekomst

Bekijk en bespreek het werk van een aantal kunstenaars waarin de utopische stad een rol speelt.

Bijvoorbeeld:

- Het werk van Constant Nieuwenhuys. Vertel dat deze kunstenaar een wereld voor zich zag, waar mensen nooit meer hoeven

te werken en waar je kunt spelen en reizen. Bespreek zijn werk: Wat vind je van zijn idee? Zou jij ook in zo'n wereld of in zo'n stad willen leven? Als je naar *Klein Labyr* (1959) kijkt, hoe zou je van de ene plek naar de andere komen?
Bekijk ook eens een plattegrond van Constant, bijvoorbeeld die van de gele sector (1959). Wat heeft de kunstenaar gedaan?

- Paul Citroen, *Metropolis* (1923). Wat zie je? Waar is het kunstwerk van gemaakt, denk je? Bestaat deze stad?
- Carolien Adriaansche, *Floating cities*, 2015. Waar is deze 'stad' van gemaakt? Denk je dat steden in de toekomst drijven?

- Den Haag in kaart

Laat de leerlingen op Haagse Kaart de groei van de stad Den Haag zien in de verschillende periodes van 1300 tot nu, kies voor het thema 'wonen'. Afhankelijk van het aantal beschikbare computers kunnen leerlingen zelf de plattegrond bekijken, of bespreek de plattegrond via het digibord. Wat valt de leerlingen op aan:

- de groei van de stad, bijvoorbeeld groen versus bebouwing?
- de wegen?
- de kust?

- Tekening stad van de toekomst

Geïnspireerd door de introductie en de oriëntatie maken de leerling met grijs potlood een tekening op A3-papier. Hoe denken zij dat de stad van de toekomst eruit zal zien? Hoe zal het uitzicht uit hun raam eruit zien in het jaar 2100? Laat de leerlingen eerst een schets van hun ideeën maken. Als kader tekenen ze een raam en vervolgens het uitzicht.

Optioneel: Bekijk een plattegrond van een stad, een wijk en een dorp. Leg het verschil uit. Neem bijvoorbeeld de stad Den Haag, je eigen wijk en het dorp 't Woudt. Wat valt de leerlingen op? Wat is er wel te vinden in een dorp en niet in een stad en omgekeerd? Hoeveel mensen zouden er wonen? Wat is er aan vervoer en gebouwen te vinden?

Succescriterium	Bespreek met de leerlingen de opdracht(en): Welke onderwerpen gaan zij de komende les of tijd onderzoeken? Formuleer vanuit het filosofisch gesprek en/of de oriëntatie-opdracht, samen met de leerlingen, een succescriterium waaraan zij werken. Een voorbeeld van een succescriterium bij dit project: De leerling ontwerpt diens eigen duurzame wijk voor het jaar 2100.

4. Opdracht: Heden → toekomst

In deze opdracht onderzoeken de leerlingen hun omgeving aan de hand van de onderwerpen: vrije tijd, wonen, vervoer, natuur in het huidige Den Haag. Ze leggen hun bevindingen vast met foto's die ze verwerken in een collage.

Subdoel kennis	De leerling legt uit wat een collage is.
Subdoel vaardigheid	De leerling maakt, op basis van de huidige situatie in diens wijk, een papieren of digitale collage van die wijk in het jaar 2100.

Benodigdheden

- kladpapier
- schrijfgerei
- gummen
- zwarte stiften
- gekleurde stiften
- grijze tekenpotloden
- zachte kleurpotloden
- A3-tekenpapier
- fotocamera's/mobiele telefoons
- schetsboekje/notitieboekje
- prints van gemaakte foto's/prints van wijk en school via Google Maps
- scharen
- hobbylijm
- opmaakprogramma (bijvoorbeeld Paint)

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoeken, uitvoeren en presenteren.

Onderzoeken

- Utopie in de kunst

Bekijk en bespreek enkele utopische voorbeelden bij de verschillende onderwerpen:

Vrije tijd:

- pretpark in Londen, het grootste pretpark van Europa in aanbouw
- Oceanix, drijvende steden (bijvoorbeeld afbeelding moestuin, overdekte tuin of markt)

Natuur:

- Hanstavsenpark in Denemarken
- verticale bossen in China
- Jolan van der Wiel, Tropic city. Leg uit dat door klimaatverandering steden steeds warmer worden. Deze kunstenaar heeft van Amsterdam een tropische stad gemaakt, die heel veel regenwater kan hebben. Er zijn bijvoorbeeld stadsbankjes die regenwater opvangen en rondpompen (afbeelding 12 t/m 15 van Tropic city). Bij droogte kun je het water weer gebruiken.

Wonen:

- Renato Perotti
- Oceanix (moeder en kind op balkon)
- Dezeen en MINI living competion

Verkeer en vervoer:

- Chris Burden, Metropolis II, 2011. Een miniatuurstad van de toekomst (3:00-4:50 min.)
- fragmenten uit de VPRO-documentaire *Making Cities* (2012). 21:03-22:04 en 36:07-36:33.
- Oceanix (bijvoorbeeld nieuwe vervoersmiddelen over water)

- Wijk in beeld

Voer onderstaande stappen in volgorde uit:

1. Verdeel de klas in groepjes van maximaal vier leerlingen. Laat ze zelf een onderwerp kiezen:

- vrije tijd
- wonen
- verkeer & vervoer
- natuur

2. Geef de leerlingen de opdracht om te onderzoeken hoe er in hun wijk aan deze onderwerpen invulling wordt gegeven. Waar denken ze allemaal aan bij hun thema? Licht de begrippen eventueel toe.

   Tip: Maak samen met de leerlingen een wandeling door de wijk. Elk groepje maakt tijdens de wandeling maximaal tien foto's met een fotocamera of mobiele telefoon van de leerkracht of begeleider. Ook beslissen ze samen wie wat doet: wie maakt de foto's, wie maakt tekeningen, wie maakt aantekeningen, et cetera.
3. Elk groepje maakt een getekende mindmap over de huidige situatie in hun woonwijk bij het gekozen onderwerp. Gebruik eventueel de gemaakt foto's.

Uitvoeren

- Wijk 2100

In groepjes gaan de leerlingen een collage maken voor hun wijk van 2100. Inspiratiebron is het werk van Paul Citroen, *Metropolis*. Deze opdracht kan op twee manieren worden uitgevoerd: digitaal of op papier. Zie voor uitleg de infographic collage maken.

Doorloop de volgende stappen:

1. Met hun gekozen thema in gedachten, brainstormen de leerlingen over hun wijk in het jaar 2100. Wat zouden zij anders of beter willen? Hoe maken ze vrije tijd, wonen, vervoer of natuur in hun stad duurzamer? Bij wonen zouden bijvoorbeeld alle huizen zonnepanelen kunnen hebben en begroeid zijn met planten die zuurstof afgeven aan het huis. Bij verkeer zouden bijvoorbeeld alle vervoersmiddelen op groene energie kunnen rijden.

2. De leerlingen voeren de opdracht op papier of digitaal uit:

- Bij een collage op papier: de leerlingen kijken welke foto's (zelfgemaakt of van internet) ze geschikt vinden voor hun collage. Ze rangschikken de foto's tot ze tevreden zijn en plakken deze op het A3-tekenvel. Vervolgens tekenen en schrijven ze hun ideeën voor de toekomst erbij.
- Bij een digitale collage: zet de foto's klaar in een opmaakprogramma, bijvoorbeeld Paint. Laat de leerlingen zelf kiezen welke foto's ze geschikt vinden. De foto's die ze niet geschikt vinden, verwijderen ze. Vervolgens rangschikken ze de foto's tot ze tevreden zijn. Tot slot tekenen en schrijven ze hun ideeën voor de toekomst erbij.

Presenteren

Alle groepjes houden een korte presentatie over hun gemaakte collage en hun ideeën.

De groepjes met hetzelfde thema, bijvoorbeeld vrije tijd, wisselen hun ideeën met elkaar uit. Dit ter voorbereiding op de volgende opdracht.

Reflecteren

Reflectie subdoelen	Wat heb je veranderd aan je huidige wijk zodat het een wijk voor de toekomst werd?
Reflectie proces	Waarom koos je voor deze foto's in je collage?

5. Opdracht: Futurewijk 2100

Bij deze opdracht geven de leerlingen concreet invulling aan de thema's: vrije tijd, wonen, verkeer & vervoer en vrije tijd in hun wijk van 2100. Ze doen dit door hun ontwerp in groepjes uit te werken in 3D. Alle onderdelen vormen tezamen één grote stad in de vorm van een maquette.

Subdoel kennis	De leerling legt uit wat de functie van een maquette is.
Subdoel vaardigheid	De leerling werkt, in een groepje, diens eigen ontwerp voor een duurzame wijk in 2100 uit in een maquette.

Benodigdheden

- schetspapier of -boekje
- grijze potloden
- gummen
- lijmpistolen en/of houtlijm, sterke hobbylijm
- scharen
- dikke viltstiften (zwart en kleur)
- verbindingsmaterialen: nietmachine, tiewraps, (dubbelzijdig) tape, ducttape, touw, ijzerdraad, elektriciteitsdraad
- tafels

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoeken, uitvoeren en presenteren.

Onderzoeken

- Maquettes in beeld

Weten de leerlingen wat een maquette is? Licht het begrip eventueel toe.

Bekijk en bespreek enkele voorbeelden van onderstaande `maquettes' gemaakt door kunstenaars aan de hand van de volgende vragen:

- Waar denk je dat de maquette van gemaakt is?
- Wat valt je op aan de kleur?
- Zou zo'n stad ook in het groot kunnen bestaan?
- Zou iedereen mogen meebouwen aan deze stad, wat vind jij?
- Wat zou je willen toevoegen aan de maquette?

- Meschac Gaba, Sweetness (2006), stad van suikerklontjes
- Yin Xiuzhen, Portable Cities, stad van textiel
- Peter Root, *Ephemicropolis*, stad van nietjes

- Olafur Eliasson, *The collectivity project* (2005), stad van legoblokjes
- Noura Jardaneh, het oude Nablus (2018), stad van onder andere steentjes
- *Maquette uit de tentoonstelling City dreams* van Bodys Isek Kingelez

- Ontwerp schetsen

1. De leerlingen gaan een futuristische duurzame wijk ontwerpen en uitvoeren in 3D. Bespreek met elkaar wat er allemaal gebouwd kan worden in de wijk. Denk aan een futuristisch en duurzaam schoolgebouw en huizen, maar ook aan een speeltuin, wegen, vervoer, et cetera. Ter inspiratie kunnen de leerlingen de mindmap uit de oriëntatie en de geselecteerde ideeën uit de vorige opdrachten gebruiken.
2. Vorm nieuwe groepjes van maximaal vier leerlingen. In overleg met de hele klas kiest ieder groepje een of twee onderdelen voor de maquette van de wijk. Laat de leerlingen een ontwerpschets maken voor hun 3D-onderdeel.
3. Bespreek alle ontwerpschetsen. Ontbreken er nog belangrijke zaken? Is het ontwerp uitvoerbaar in 3D? Wat voor materialen willen de ontwerpgroepjes gaan gebruiken voor het maken?

Uitvoeren

- Maquette maken

1. Bekijk en bespreek nog een aantal voorbeelden van maquettes:

- Windmolenpark
- Vegas today and tomorrow
- Tate UK

2. Geef de leerlingen de opdracht om het geschetste idee uit te werken in een 3D-model. Houd rekening met onderstaande aandachtspunten:
   De leerlingen:

- hoeven niet op schaal te werken, maar moeten wel rekening houden met de grootte van hun ontwerp ten opzichte van de andere ontwerpen binnen de klas;
- kiezen in overleg (rest) materialen voor het maken van het maquetteonderdeel. Denk aan: blokjes hout, lege blikken, restjes foam, en dergelijke.

3. De leerlingen werken hun onderdeel uit in 3D. Zorg voor een stevige ondergrond waarop ze hun constructie kunnen opbouwen en vastmaken.
   Ze beginnen met de basisvorm van het ontwerp. Daarna voegen ze de details toe.

Presenteren

Schuif een aantal tafels tegen elkaar, of zorg voor een grote tafel waar alle ontwerpen op passen. Groepeer samen alle deelmaquettes op de tafel zodat er een geheel ontstaat. Bedenk met de hele groep een naam voor jullie wijk.
Let op: jullie kunnen nu een kleine presentatie geven, of pas na het maken van de volgende opdracht, waar voor de tentoonstelling een affiche gemaakt wordt.

Reflecteren

Reflectie subdoelen	Wat zijn de duurzame elementen in jouw ontwerp?
Reflectie proces	Welke keuzes heb je gemaakt waardoor je kunt zien dat dit een ontwerp voor het jaar 2100 is?

6. Opdracht: Futurewijkexpo 2100

In de laatste deelopdracht maken de leerlingen een aankondiging voor de presentatie van hun toekomstwijk in de vorm van een affiche. Het project wordt afgesloten met een tentoonstelling van het gemaakte werk.

Subdoel kennis	De leerling legt uit wat de functie van een affiche is.
Subdoel vaardigheid	De leerling ontwerpt een affiche waarop de tentoonstelling van de zelf ontworpen utopische stad wordt aangekondigd.

Benodigdheden

- schetspapier of -boekje
- zwarte en gekleurde (conté)-potloden
- A4-tekenpapier of eenvoudig opmaakprogramma (bijvoorbeeld Paint)
- oude tijdschriften om uit te knippen
- scharen
- hobbylijm
- tafels (voor presentatie)
- crêpetape voor ophangen werken

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoeken, uitvoeren, presenteren en evalueren.

Onderzoeken

- Kunstige affiches

Bespreek met de leerlingen wat een affiche is. Licht het begrip en het doel ervan toe. Bekijk en bespreek een aantal van onderstaande affiches aan de hand de volgende vragen:

- Waar zou dit affiche denk je voor zijn?
- Draait het vooral om de tekst, de afbeelding of allebei?
- Wat valt je op aan de kleuren?
- Wat vind je aan het ontwerp? Zou je nog iets willen toevoegen aan het affiche?

- Affichemuseum
- Japanse affiches, tentoonstelling *Kleurrijk Japan* Stedelijk museum (2019-2020)
- Travelposters van Henry Rivers
- Google afbeeldingen Kunst affiches van steden

Tip: Laat de leerlingen zelf in hun omgeving op zoek gaan naar hedendaagse affiches, bijvoorbeeld in bushokjes. Denk aan: voetbalwedstrijden, reclame voor merkproducten, festivals, concerten of een circus. Laat hen deze bekijken en er een foto van maken. Wat valt hun op? Voor wie is deze affiche bedoeld? Wat zijn de verschillen tussen de affiches?

Uitvoeren

- Affiche/aankondiging maken

Laat de leerlingen een affiche maken voor bij de presentatie/tentoonstelling van hun wijk van de toekomst in het jaar 2100. De opdracht kan naar keuze zowel individueel als in tweetallen of groepjes worden uitgevoerd.
Deze opdracht kan ook digitaal uitgevoerd worden in een eenvoudig opmaakprogramma, zoals Paint.

Werk het affiche uit door onderstaande stappen te volgen:

- Neem met zwarte en gekleurde (conté-)potloden hun ontwerpschets over op het A3-tekenvel. Vlakken kunnen eventueel ingevuld worden met inkt, verf of ecoline.
- Geef daarna invulling aan de achtergrond. Op wat voor weg rijdt de auto bijvoorbeeld? Welke gebouwen zie je er?
- Maak foto's van de maquettes die op de tafels staan en maak daarmee een (digitale) collage. Zoals Paul Citroen deed bij zijn *Metropolis* (1923).
- Verzin lettertypes voor de titel van de tentoonstelling en andere teksten op het affiche, of knip letters uit tijdschriften. De letters mogen van verschillende grootte zijn, ze moeten duidelijk genoeg zijn om op een afstand te kunnen lezen. Leg de letters op een zelfgekozen plek op het affiche neer en plak ze vast.

Presenteren

Voeg de resultaten uit de verschillende deelopdrachten samen en richt met elkaar een tentoonstelling in. Hier kunnen alle gemaakte (digitale) werkstukken zoals ontwerpschetsen en collages geëxposeerd worden.
Gebruik de affiches als aankondiging en nodig een andere klas en/of ouders of verzorgers uit om bij de opening aanwezig te zijn. Laat de leerlingen een korte presentatie geven en hun werk toelichten. Ze lichten de titels van de werken toe en het maak- en samenwerkingsproces.

Reflecteren

Reflectie subdoelen	Welk affiche past het beste bij de tentoonstelling?

Evalueren

Bespreek met de leerlingen het doorlopen proces aan de hand van onderstaande vragen:

- Wat heb je geleerd van het project? Wat wist je bijvoorbeeld nog niet?
- In welke utopische stad zou jij willen leven? Waarom?
- Was er materiaal dat je nog niet eerder had gebruikt? Hoe was dat?
- Wat is het meest opvallende van jullie wijk 2100?
- Welke utopische ideeën kunnen denk je straks ook echt bestaan?

Eindreflectie: zelfregulatie terugkijkend	Van welk idee over jullie duurzame wijk in 2100 hoop je dat het werkelijkheid wordt?
Eindreflectie: zelfregulatie vooruitkijkend	Hoe zou jij je voelen als je in je eigen ontworpen wijk zou wonen in 2100?